

Polityka publiczna w obszarach pracy i bezpieczeństwa socjalnego - perspektywa rozwoju społecznego

Dr hab. prof. UW Ryszard Szarfenberg

Instytut Polityki Społecznej

rszarf.ips.uw.edu.pl

Seminarium Parlamentarnego Zespołu Zrównoważonego

Rozwoju Społecznego "Społeczeństwo FAIR"

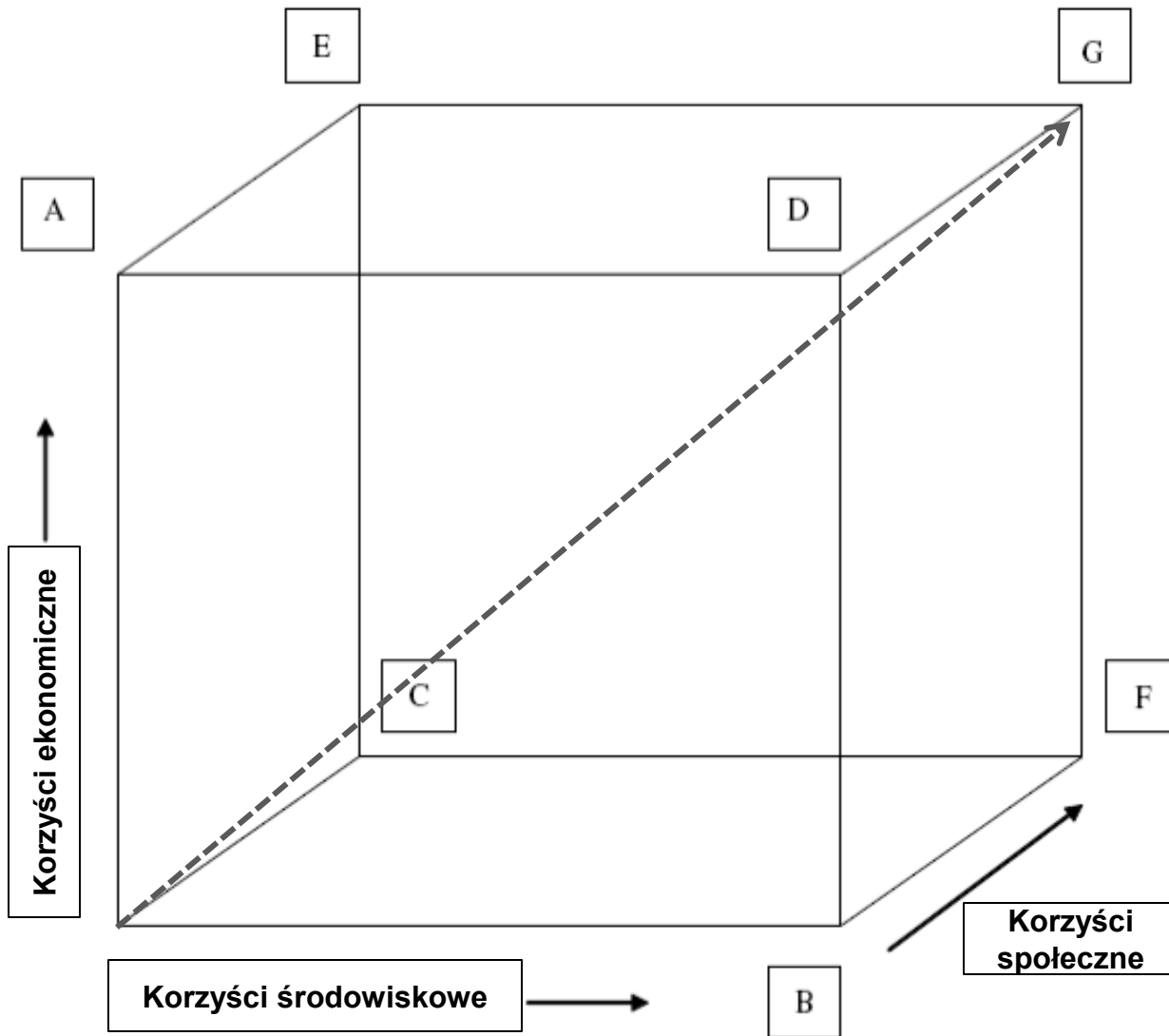
10 października 2012

Krytyka skupiania uwagi wyłącznie na wzroście gospodarczym

Rozwój rozumiany wyłącznie jako wzrost gospodarczy może być:

- **BEZZATRUDNIENIOWY** (nie przynosi wzrostu zatrudnienia)
- **NIESPRAWIEDLIWY** (pogłębia nierówności społeczne, towarzyszy mu wzrost ubóstwa)
- **UPRZEDMIOTAWIAJĄCY** (nie uwzględnia partycypacji obywatelskiej)
- **WYKORZENIAJĄCY** (niszczy lokalne kultury i tożsamości)
- **NIEZRÓWNOWAŻONY** (zagroza środowisku i dobrobytowi przyszłych pokoleń)

Jaki model rozwoju?

Jednowymiarowy
A – rozwój gospodarczy
B – ekorozwój
C – rozwój sprawiedliwy

Dwuwymiarowy
D – rozwój gospodarczy przyjazny dla środowiska
E – sprawiedliwy rozwój gospodarczy
F – rozwój ekospołeczny

Trójwymiarowy
G – rozwój zrównoważony

PKB na mieszkańca a rozwój

	PKB	QoLI E	QoLI IL	GWB	GII	IHDI	PISA
USA	1	5	2	5	10	6	9
Holandia	2	7	3	3	1	2	4
Szwecja	3	1	7	2	2	1	5
Kanada	4	6	3	4	7	4	2
Finlandia	5	4	5	1	4	5	1
Wielka Brytania	6	9	6	6	9	8	7
Niemcy	7	8	1	7	3	3	10
Włochy	8	2	3	8	5	9	3
Hiszpania	9	3	4	9	6	7	6
Polska	10	10	7	10	8	10	8

QoLI E - indeks jakości życia według The Economist (2005),

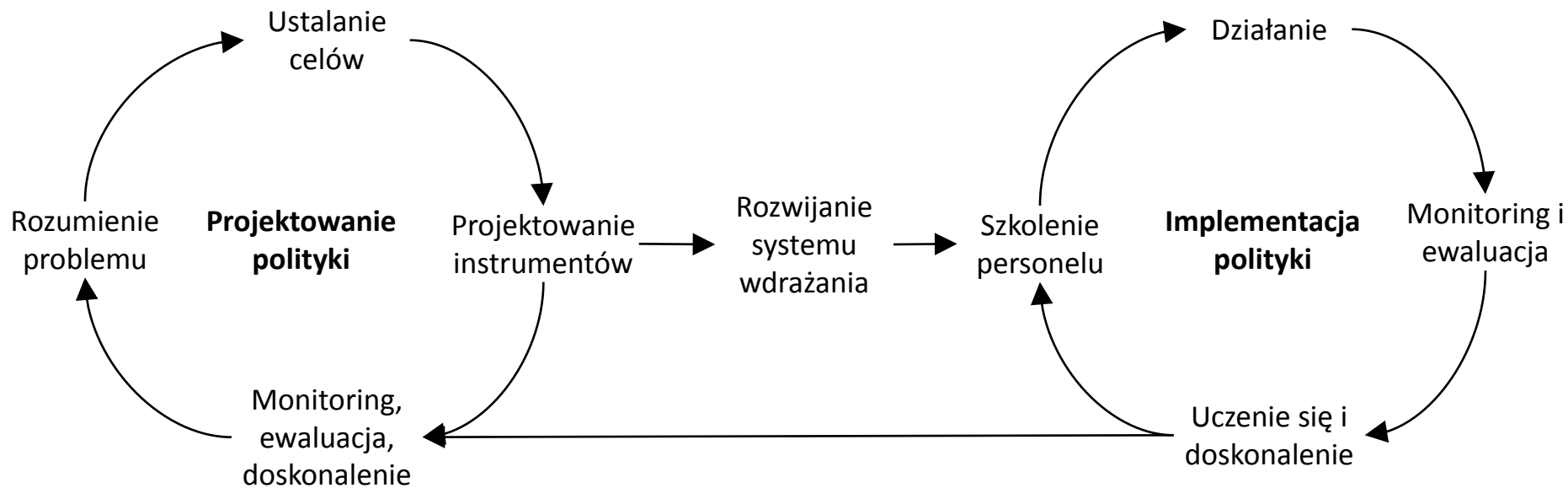
IHDI - indeks rozwoju społecznego z uwzględnieniem nierówności i indeks nierówności genderowych GII (Human Development Report 2010),

GWB - wskaźnik subiektywnego powodzenia w życiu według badań Gallupa,

QoLI IL - indeks jakości życia International Living (2010)

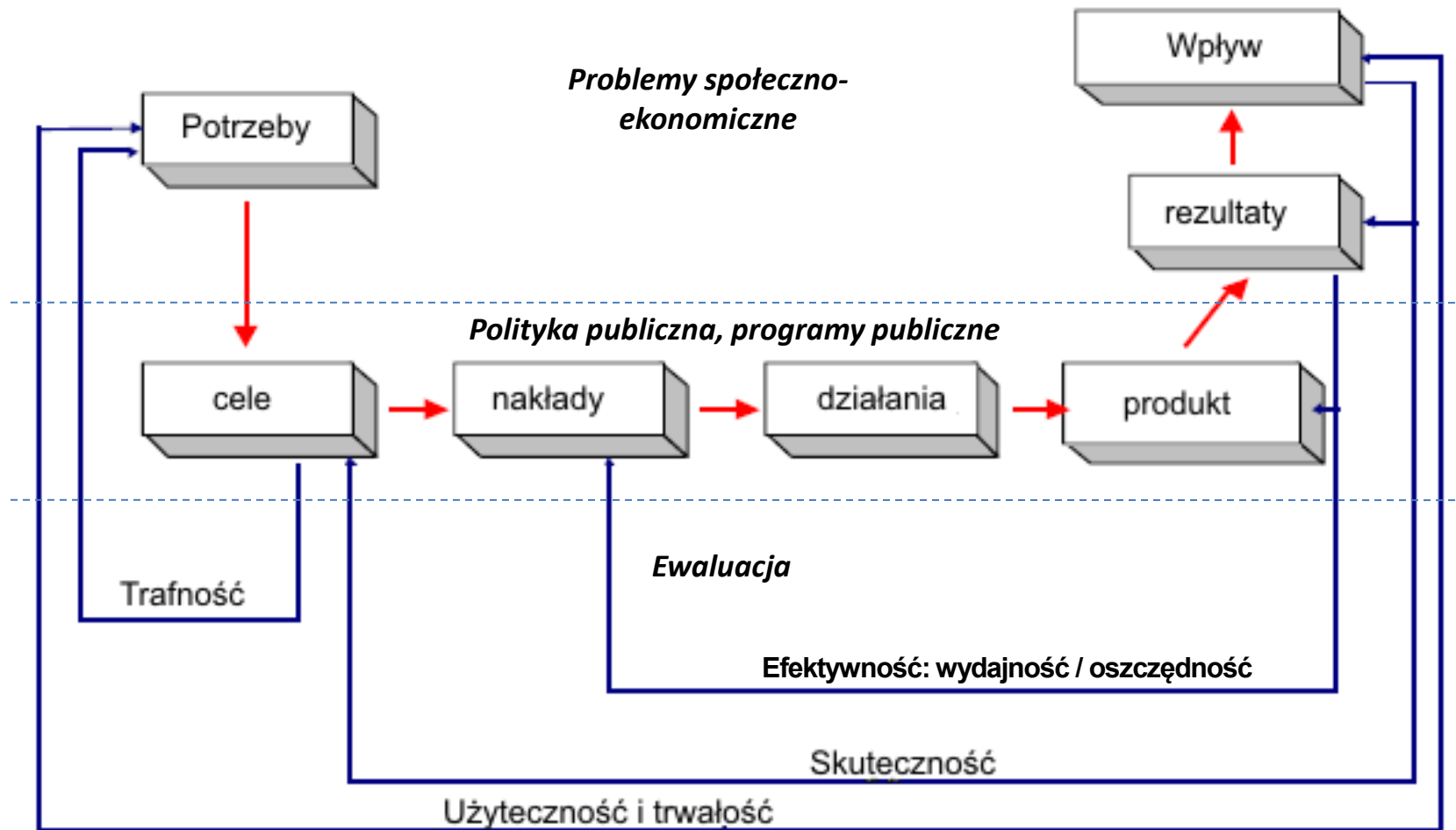
PISA - wskaźnik dziedziczenia nierówności na podstawie badań PISA 2009 (na ile wyniki uczniów w testach wiedzy i umiejętności zależą od statusu społeczno-ekonomicznego ich rodziców)

Nowoczesna polityka publiczna

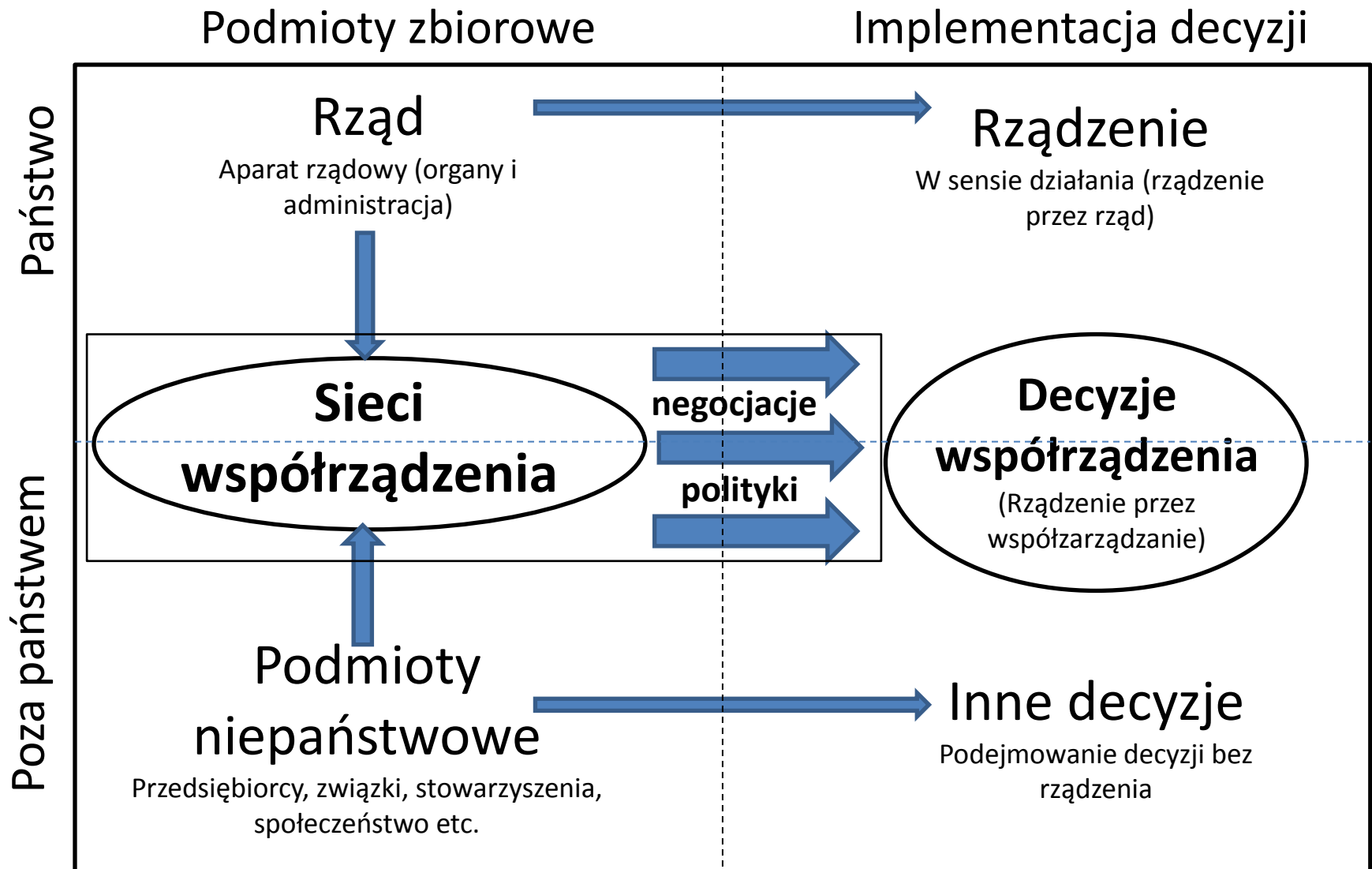

D. Swanson, S. Bhadwal, *Creating Adaptive Policies: A Guide for Policy-making in an Uncertain World*, 2009, s. 14

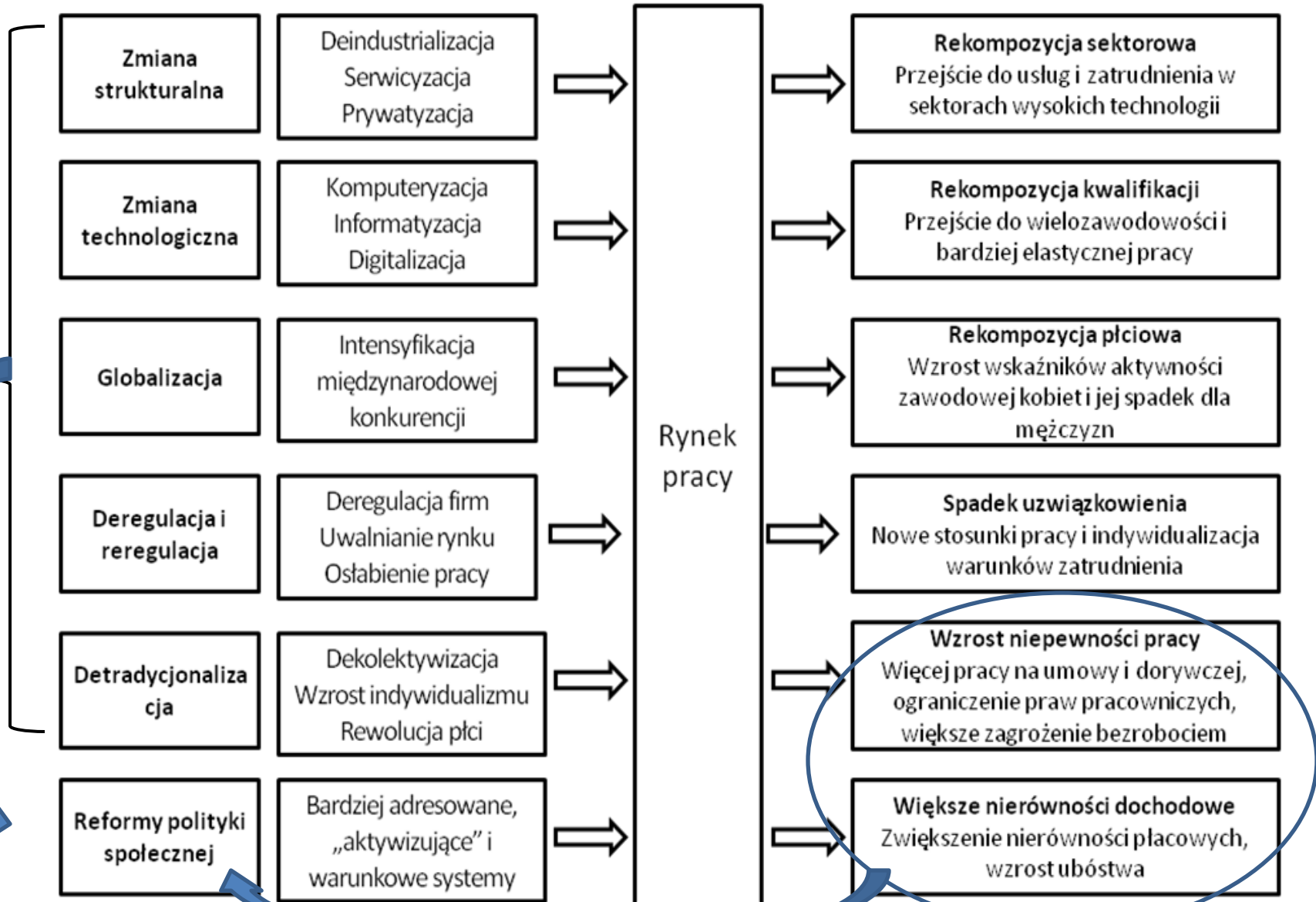
Znaczenie ewaluacji dla jakości polityki publicznej

Konteksty: współczesne rządzenie

Konteksty: wielowymiarowa zmiana

Konteksty: koszty rozwoju kreatywnej gospodarki

- **Housing affordability:** As the creative economy takes root in places like Boston and New York, it generates tremendous pressure on housing prices, both forcing artists and other creative people out of their communities and further exacerbating social and economic inequality between the haves and the have-nots of the creative economy.
- **Uneven regional development:** The creative economy generates overlapping economic and demographic trends that have combined to worsen regionally uneven development as pronounced as anything we've seen since the Civil War.
- **Sprawl and ecological decay:** The success of the creative economy produces development pressure that threatens the environment and stable ecosystems. This, in turn, undermines many of the natural features and amenities that made these places attractive in the first place.
- **Mounting stress and anxiety:** With the elimination of larger institutional and social support structures, the creative economy downloads stress and anxiety directly onto individuals. My preliminary findings with the psychiatric researchers Kenneth Thompson and Roberto Figueroa show that stress and anxiety is markedly higher—across all income and class groups—in regions with high Creativity Index scores.
- **Political polarization:** The creative economy is giving rise to pronounced political and social polarization—a demographic sorting process that separates people by economic position, cultural outlook, and political orientation. This *big sort* is further aggravated by the perception among many that key elements of the creative class are arrogant, hedonistic, and self-indulgent. The fissure runs deep through the very structure of American society, and makes it exceedingly difficult to generate coherent and forward-looking responses to the problems and challenges posed by the *global* creative economy.

Szybki wzrost cen mieszkań zaostrzający nierówności społeczne i ekonomiczne

Nierównomierny rozwój regionalny

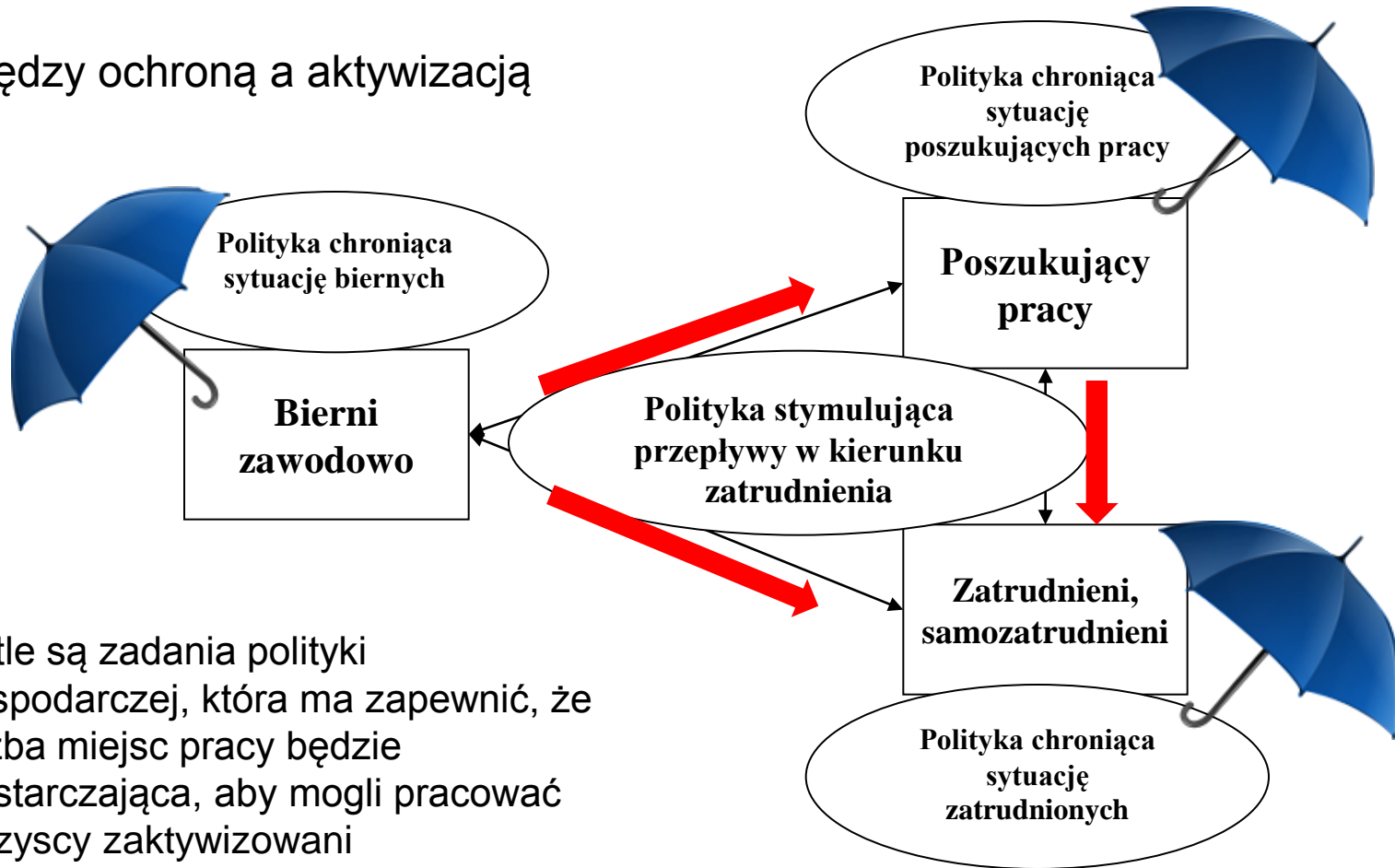
Presja na środowisko i pogorszenie jego stanu

Wzrost natężenia stresów i lęków

Polityczna, społeczna i ekonomiczna polaryzacja

Zasadnicze problemy i dylematy polityki pracy i bezpieczeństwa socjalnego

Między ochroną a aktywizacją

W tle są zadania polityki gospodarczej, która ma zapewnić, że liczba miejsc pracy będzie wystarczająca, aby mogli pracować wszyscy zaktywizowani

Zasadnicze problemy i dylematy

- Czy można uniknąć dylematu między wzrostem bezrobocia i hojną polityką społeczną (UE) a pełnym zatrudnieniem, skąpą polityką społeczną i wzrostem ubóstwa oraz nierówności (USA)?
- Czy można uniknąć trylematu niemożności pogodzenia pełnego zatrudnienia, niskiego poziomu nierówności i zrównoważonego budżetu?
- Czy można łączyć jednoczesne osiągnięcie celów zatrudnieniowych i egalitarystycznych?

Od paradygmatu keynesowskiego do podejścia inwestycji społecznych

Diagnoza bezrobocia

Paradygmat Keynesowski	Paradygmat neoliberalny	Podejście inwestycji społecznych
Niedostateczny popyt generuje bezrobocie i spowolniony wzrost gospodarczy	Bezrobocie i inflacja powodowane są ograniczoną podażą spowodowaną sztywnością rynku pracy (zbyt duże koszty pracy, za dużo regulacji, zasiłki zniechęcają do pracy)	Bezrobocie powiązane jest z brakiem odpowiednich kwalifikacji, aby znaleźć zatrudnienie i tworzyć nowe miejsca pracy

Cała koncepcja za: N. Morel, B. Palier, J. Palme, *Towards a Social Investment Welfare State? Ideas, policies and challenges*, 2012

Od paradygmatu keynesowskiego do podejścia inwestycji społecznych

Polityka społeczna i gospodarcza

Paradygmat Keynesowski	Paradygmat neoliberalny	Podejście inwestycji społecznych
Polityka społeczna pozytywnie wpływa na gospodarkę: rozwój ubezpieczeń społecznych wzmacnia popyt i stymuluje wzrost	Publiczne wydatki społeczne negatywnie wpływają na gospodarkę: polityka społeczna jako koszt i przyczyna powolnego wzrostu i inflacji	Pozytywna rola gospodarcza nowych form polityki społecznej: polityki społeczne inwestujące w kapitał ludzki w celu wzrostu zatrudnialności i poziomu zatrudnienia, wspierania elastyczności rynku pracy (flexicurity), przygotowania gospodarki „opartej na wiedzy” Polityka społeczna jako warunek wstępny wzrostu gospodarczego i tworzenia miejsc pracy

Od paradygmatu keynesowskiego do podejścia inwestycji społecznych

Kluczowe wartości i zasady

Paradygmat Keynesowski	Paradygmat neoliberalny	Podejście inwestycji społecznych
<ul style="list-style-type: none">• Równość społeczna• Praca dla wszystkich (głównie mężczyzn)• Dekomodyfikacja	<ul style="list-style-type: none">• Indywidualna odpowiedzialność• Jakakolwiek praca• Aktywizacja	<ul style="list-style-type: none">• Inkluzja (integracja) społeczna• Jakość zatrudnienia• Podejście <i>capabilities</i> [zdolności-możliwości] <p>Równość szans; „zapobieganie zamiast naprawiania” (<i>prepare rather than repair</i>)</p>

Capabilities dotyczą rzeczywistej wolności wyboru pomiędzy alternatywnymi sposobami życia (kim być, co robić), jaką mają osoby, Amartya Sen

Od paradygmatu keynesowskiego do podejścia inwestycji społecznych

Kluczowe normy działalności publicznej

Paradygmat Keynesowski	Paradygmat neoliberalny	Podejście inwestycji społecznych
<ul style="list-style-type: none">• Duże państwo• Centralne planowanie gospodarcze• Rozwój <i>welfare state</i>	<ul style="list-style-type: none">• Odchudzone państwo• Deregulacja• Demontaż <i>welfare state</i>	<ul style="list-style-type: none">• Państwo upodmiotawiające• Inwestycje• Przekształcenie <i>welfare state</i>

Od paradygmatu keynesowskiego do podejścia inwestycji społecznych

Kluczowe instrumenty

Paradygmat Keynesowski	Paradygmat neoliberalny	Podejście inwestycji społecznych
<ul style="list-style-type: none">• Polityka wspierania popytu• Rozwój ubezpieczenia społecznego• Rozwój sektora publicznego• Rekompensowanie bezrobocia	<ul style="list-style-type: none">• Rozwiązania monetarystyczne nastawione na przeciwdziałanie inflacji• Deregulacja rynku pracy• Prywatyzacja usług społecznych i zdrowotnych, rozwój systemów kapitałowych w celu finansowania emerytur• Aktywizacja i workfare [work + fare zamiast well + fare]	<ul style="list-style-type: none">• Inwestowanie w kapitał ludzki aby wzrosła konkurencyjność i tworzone były miejsca pracy• Rozwój usług społecznych i polityk wspierających rynek pracy, wczesną edukację i opiekę nad dziećmi, kształcenie wyższe i ustawiczne, aktywne programy rynku pracy i na rzecz zatrudnienia kobiet• Flexicurity [flexibility + security]

Ponad produktywistyczny paradygmat

- Podejście inwestycji społecznych nadal jest głęboko osadzone w **paradygmacie produktywistycznym** (wzrost gospodarczy i powszechne zatrudnienie jako cele i środki zasadnicze)
- **Ograniczenia produktywizmu są również ograniczeniami ideologii na nim opartych** (w tym socjaldemokratyzmu z naciskiem na egalitaryzm)
- Post-produktywizm uwzględnia **inne niż ekonomiczne i bardziej podstawowe formy wartości: emocjonalne** wyrażane w nierynkowej opiece i **ekologiczne** reprezentowane przez środowisko naturalne

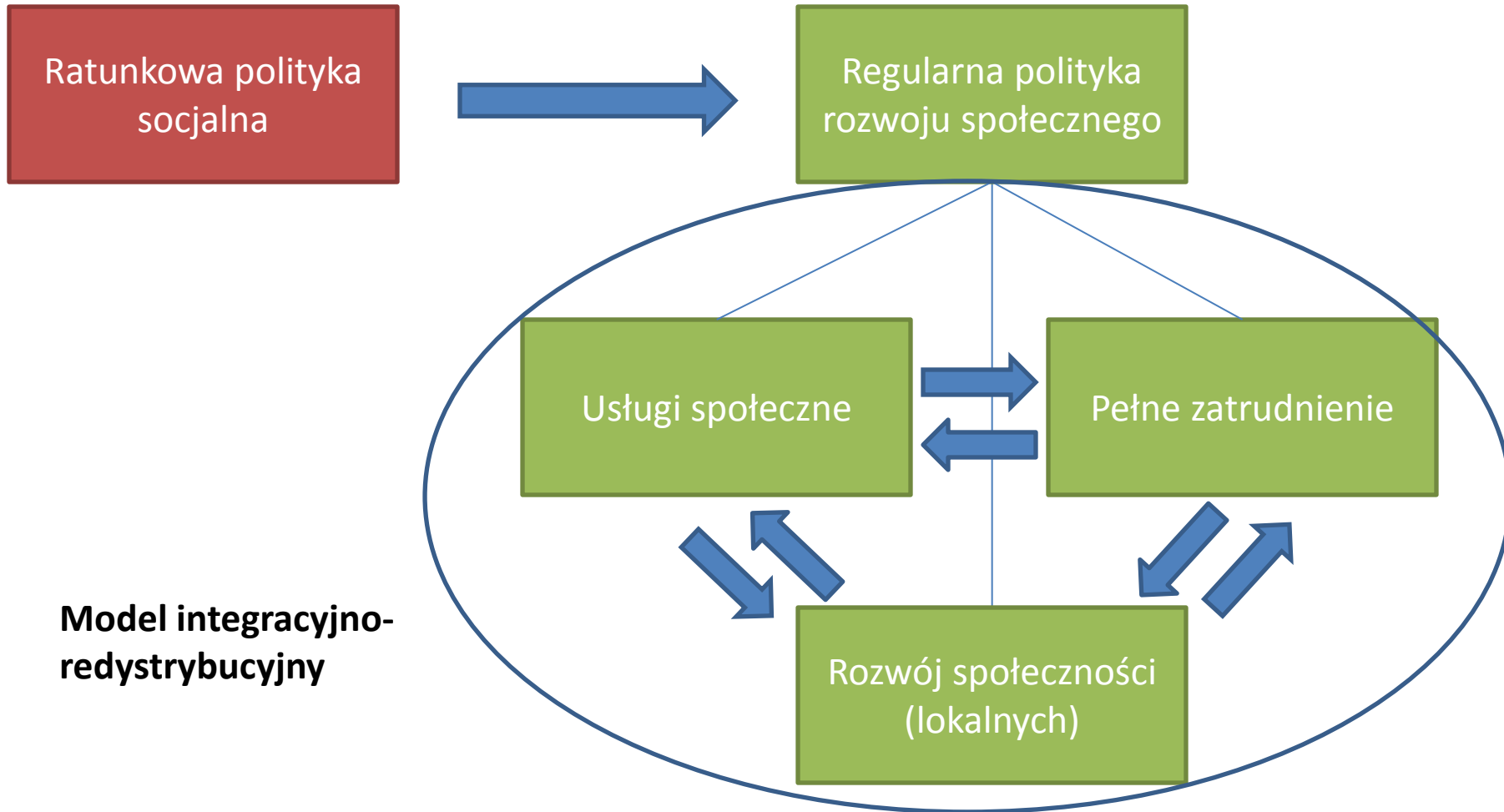
Post-produktywistyczna polityka rozwoju społecznego?

- Zasadniczy problem polega na tym, **jak przeciwdziałać dominacji ekonomicznych form wartości nad tymi, które mają charakter nieekonomiczny i są bardziej podstawowe**
 - Produktywistyczna polityka publiczna chce włączyć wszystkich na jak najdłużej w rynkowe stosunki pracy i konsumpcji
 - Post-produktywistyczna polityka publiczna chce, aby włączyć wszystkich w sieci więzi emocjonalnych, w tym też przyszłe pokolenia i inne gatunki (aspekt ekologiczny)

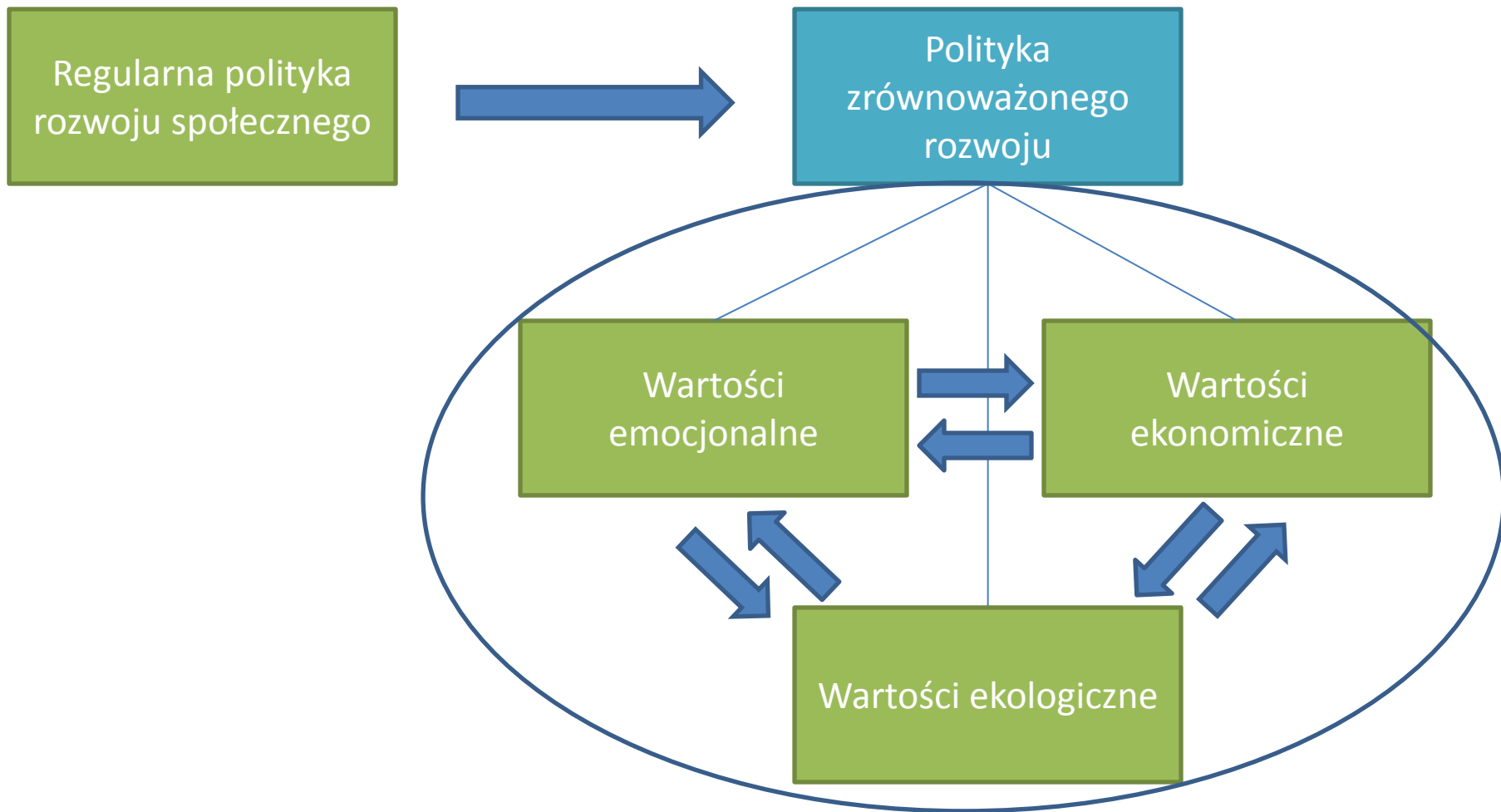
Instrumenty postproduktywistycznej polityki społecznej

- **Obywatelskie minima w różnych wymiarach, edukacyjnym, zdrowotnym, mieszkaniowym, dochodowym**
- **Uwzględnienie znaczenia nieekonomicznych aktywności użytecznych społecznie, czyli tych poza formalną edukacją, zatrudnieniem i konsumpcją**
- **Demokratyzacja oparta na sensownych formach i procesach partycypacyjnej deliberacji**

Od ratunkowej polityki socjalnej do regularnej polityki rozwoju społecznego

Od regularnej polityki rozwoju społecznego do polityki zrównoważonego rozwoju

Polityka publiczna w obszarach pracy i bezpieczeństwa socjalnego - perspektywa rozwoju społecznego

Dr hab. prof. UW Ryszard Szarfenberg

Instytut Polityki Społecznej

rszarf.ips.uw.edu.pl

Seminarium Parlamentarnego Zespołu Zrównoważonego

Rozwoju Społecznego "Społeczeństwo FAIR"

10 października 2012